

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้เรือนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่
ธำมัท วรณกุล^{1,*} และ สุภัค พฤกษิกานนท์²

The Improvement of Information System for Managing Local Wisdom of
ethnic dwellings in Chiang Mai

Tanut Waroonkun^{1,*} and Supuck Prugsiganont²

^{1,2} อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1,2} Lecturer, Faculty of Architecture, Chiang Mai University

* corresponding author, E-mail: tanut@arc.cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่นโดยใช้ระบบสารสนเทศ เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนอีกทางหนึ่ง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบสารสนเทศที่เป็นการนำเอา ความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนามาแล้วมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูลของการศึกษาได้มาจากการทดสอบกับแบบสอบถามผู้ใช้ระบบจำนวน 150 คน ประกอบด้วย นักศึกษา นักวิชาการ สถาปนิก และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้การศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์หลักๆ จะจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินจะทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ในหลายๆ ด้าน เช่น จุดมุ่งหมาย ความเหมาะสมในการเข้าถึง เนื้อหา กราฟิก ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการความรู้เรือนพื้นถิ่น ของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, การจัดการองค์ความรู้, เรือนกลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

Knowledge management of ethnic dwellings in Thailand by using Information System is to encourage and conserve local wisdom. User's opinions toward website will influence the development and improvement of information system. In order to obtain user's information, questionnaire is being used as the main tool to collect all data from sampling group of 150 users includes: students, academicians, architects and etc. However, the study of opinions level toward websites is distinguished on sex, age, education background and the experience that user has on internet. Results from the evaluation could indicate the user's opinion level toward website in several ways for example: intention, reach ability, content, design, cost to reach information and etc. These information leads to several ways for improving and develop the knowledge management of Vernacular/Traditional database on Chiang Mai and others province/county. Lastly, local wisdom could be well conserved and sustainable develop.

Keywords: Information System, Knowledge Management, ethnic dwelling

คำนำ

ชนชาติไทย มีวัฒนธรรมเป็นมรดกที่สำคัญอย่างยิ่งที่บรรพบุรุษได้สืบทอดมาอย่างชนรุ่นหลัง แต่ปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาการแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย อันนำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิม ซึ่งเป็นทุนสังคมของประเทศเริ่มเสื่อมถอย จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองสำคัญมาแต่โบราณ เป็นศูนย์กลางความเจริญต่างๆ ของดินแดนภาคเหนือ ศิลปวัฒนธรรมของเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีการผสมผสานระหว่าง ไทยวน ไทใหญ่ ไทจีน ไทลื้อ ไทยอง ลัวะ หรือแม้แต่พม่า ที่มีวิถีชีวิตและวิถีพัฒนาการทางสังคมเป็นแบบเฉพาะของตนเอง รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีพัฒนาการความต่อเนื่องหลอมรวมเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อันหนึ่งของล้านนาที่แตกต่างไปจากภาคอื่น ปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยกันอย่างแพร่หลาย จนเกิดแนวคิดทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน หรือสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์เชิงช่างเฉพาะท้องถิ่นหนึ่งๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้น (ญาณินทร์ รักขวงศ์วาน, 2550: 48) ปัจจัยและภูมิปัญญาของชุมชนความรู้ในการสร้างสรรค์ อันเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า ที่เป็นจุดแข็งในสังคมไทย เป็นต้นทุนทางปัญญา ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสร้างความมั่งคั่งสู่ท้องถิ่นได้ ทั้งนี้จะต้องมีการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการของท้องถิ่น จากการสำรวจข้อมูลในเบื้องต้นพบว่า การรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเอกสาร เผยแพร่อยู่ตามห้องสมุดต่างๆ ยังขาดการรวบรวม องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเหล่านี้ไว้ในแหล่งเดียวกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลเรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ให้อยู่ในรูปของข้อมูลดิจิทัล เพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลเรือนพื้นถิ่นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสะดวกต่อการนำไปใช้เผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจในอนาคต

ลักษณะทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานจังหวัดหนึ่งของภาคเหนือ มีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวัดวาอาราม ตลอดจนโบราณวัตถุสถานอันเก่าแก่ จังหวัดเชียงใหม่มีที่ตั้งอยู่ในระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,027 ฟุต ซึ่งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อาณาเขตด้านทิศเหนือติดต่อกับรัฐฉานของประเทศพม่า มีเทือกเขาแดนลาวกั้นพรมแดนระหว่างไทยและพม่า ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอปาย อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 22 อำเภอกับอีก 2 กิ่งอำเภอ จำนวนตำบลทั้งสิ้น 204 ตำบล 1,862 หมู่บ้าน รวมเป็นเนื้อที่ 20,107.057 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552: ระบบออนไลน์) จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติที่สำคัญๆ ได้แก่ ไทยวน หรือ คนเมือง มีจำนวนมากที่สุด ไทลื้อ ไทจีน นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อย ได้แก่ พม่า ไทใหญ่ (เงี้ยว) ตองสั่ว จีนฮ่อ และชาวเขาได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง อีเก้อ มูเซอ ลีซอและเย้า เป็นต้น

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์อันเนื่องมาจากการกวาดต้อนผู้คนในสมัยสงครามในอดีต หรือการโยกย้ายที่ดินทำกิน จนเกิดการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนสำคัญๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ ชาวไทยวน หรือไทยคนเมืองในปัจจุบัน มีการอพยพมาจากบริเวณตอนกลางของประเทศจีน (ฮานันท์ ชาวลิต และศิวัรรจน์, 2553) ปัจจุบันพบว่าชาวไทยวนมีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่บริเวณทางภาคเหนือของประเทศไทย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอน มีการผสมชาติพันธุ์กับชนพื้นถิ่นที่เป็น ชาวลัวะ ชาวมอญ ในหลายพื้นที่ ชาวไทยวนจะตั้งถิ่นฐานตามที่ราบระหว่างภูเขาที่มีสภาพแหล่งน้ำและดินอุดมสมบูรณ์ทำให้มีการทำนาข้าวกันอย่างกว้างขวาง

ไทลื้อหรือไตลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในตระกูลกลุ่มที่ใช้ภาษาไท มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนานสาธารณรัฐประชาชนจีน และตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือรัฐฉานของพม่า ในแถบล้านช้างทางภาคเหนือของประเทศลาวและทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำดำโนเวียตนาม ชาวไทลื้อเข้ามาตั้งถิ่นฐานในล้านนานั้น เป็นการอพยพเข้ามาจากนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ของเจ้าผู้ครองนครในอดีต ในปัจจุบันชาวไทลื้อกระจายอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และเชียงราย

ชาวไทจีน เป็นชนชาติหนึ่งในกลุ่มไต ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศพม่า ชาวล้านนาเรียกคนจากเมืองเชียงตุงว่า “จีน” หรือ “ไทจีน” ภาษาพูดและภาษาเขียนของชาวไทจีนมีความคล้ายคลึงกับไทยองและไทลื้อมาก จากการย้ายถิ่นฐานของชาวไทจีนจากเชียงตุงมาสู่เชียงใหม่ ในเชียงใหม่จะพบชาวไทจีนบริเวณบ้านต้นแห่น้อย ต้นแห่นหลวง อำเภอสันป่าตอง บริเวณอำเภอ สันกำแพง แม่แตง ดอยสะเก็ด และในเขตอำเภอเมือง

ชาวลัวะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน สะท้อนความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงตนเองเข้ากับกลุ่มชนอื่น ชาวลัวะน่าจะเป็นชนพื้นเมืองเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณดอยสุเทพ แล้วอพยพลงมาตั้งเมืองในเชียงใหม่ (ชานท์ เชาวลิตร และศิริวรรณ, 2553) ปัจจุบันสามารถแบ่งกลุ่มชาวลัวะตามการอพยพและแหล่งที่อยู่อาศัยหลักได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นชาวลัวะที่อยู่บริเวณอำเภอแมริม อำเภอหางดง กลุ่มที่สองเป็นชาวลัวะที่อยู่บนภูเขา แถบอำเภอแม่แจ่ม และกระจายไปยังแถบอำเภอแม่ลาน้อย แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชาวม้ง อพยพมาจากทางตอนใต้ของจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ชาวม้งจะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่มีภูเขาโดยรอบสลับกันไป ไม่มีเขาสองลูกมาชนกัน และแม่น้ำอยู่ใกล้หรืออยู่ต่ำกว่าขุนน้ำ และแม่น้ำไหลผ่านตลอด

ชาวกะเหรี่ยงมีถิ่นเดิมอยู่ในดินแดนตะวันออกของทิเบต ส่วนชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ แถบชายแดนไทย-พม่าในภาคตะวันตกและภาคเหนือ เช่น กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ตาก และแพร่ เป็นต้น กะเหรี่ยงในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงบวเกะเหรี่ยงตองสุ หรือปะโอ

กรณีศึกษาจากลักษณะเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

จากกรณีศึกษาการเก็บข้อมูล ลักษณะเรือนจากงานวิจัยของ ชานท์ วรณกุล (2553) ถูกใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบสารสนเทศและประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบสารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ทั้งนี้การเก็บข้อมูลของเรือนประเภทต่างๆ 5 ชนิด มีดังนี้

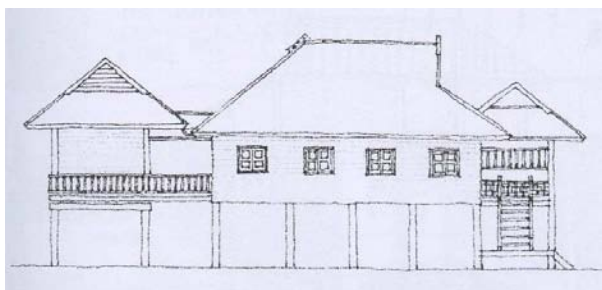
1. ลักษณะเรือนไทยวน กรณีศึกษา บ้านเลขที่ 72 หมู่ 6 บ้านพร้าวห่ม ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านหน้าเรือนด้านทิศเหนือต่อกับบันไดทางขึ้นเป็นมุขนั่งเล่นพักผ่อน ถัดเข้าไปเป็นระเบียงชานที่มีหลังคาคลุม ชายคาค่อนข้างกว้างสามารถกันแดดและฝนได้ดี ถัดจากกระเบื้องเข้าไปเป็นเตียง พื้นยกระดับ กลางเรือนเป็นชานอ้อม (ระเบียงทางเดิน) ด้านซ้ายและขวาเป็นห้องนอนมีทั้งหมด 3 ห้อง ทางเดินกลางบ้านเชื่อมต่อระหว่างชานด้านหลังเรือน ซึ่งมีครัวไฟและที่เก็บของ ด้านทิศตะวันตกของเรือนมีระเบียงต่อเนื่องตลอดแนวต่อจากชานและเตียงหน้าเรือนไปเชื่อมชานหน้าครัวไฟหลังเรือน มีห้องพระด้านทิศตะวันออกในส่วนเตียง ในห้องนอนใหญ่มีหิ้งพระพุทธรูป ผังเรือนมีลักษณะเป็นเหลี่ยมตามห้องเสา

2. ลักษณะเรือนไทลื้อ กรณีศึกษา สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะเป็นเรือนสองหลัง “หน้าเปียง” หมายถึง มืองค์ประกอบของเรือน 2 หลัง คือ “เฮือนนอน” และ “เฮือนไฟ” โดย “เฮือนนอน” อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ส่วนทิศตะวันตกจะเป็น “เฮือนไฟ” พื้นที่ใช้สอยในบ้านประกอบด้วย เตียง เฮือนนอนหรือห้องนอน ฮ้านน้ำหรือร้านน้ำ เฮือนครัวหรือห้องครัว มีบันไดทางขึ้นเรือนสองทางคือด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งบันไดด้านหน้าจะขึ้นไปยังชานหน้าบ้าน ส่วนบันไดหลังบ้านไปขึ้นไปยังชานหลังบ้านที่มีระดับพื้นชานต่ำกว่าเตียง ที่บันไดหน้าบ้านจะมีเสาแหล่หมา โดยเสาแหล่หมานี้จะรับน้ำหนักของหลังคาที่คลุมทางเดินขึ้นบันไดทั้งหมด พื้นด้านล่างก่อนจะถึงบันไดจะมีอ่างซีเมนต์เล็กๆ สำหรับล้างเท้า

3. ลักษณะเรือนไทจีน กรณีศึกษา บ้านเลขที่ 33 หมู่ 7 บ้านร้องขี้เหล็ก อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็น “เรือนแฝด” หลังคาเป็นทรง “จั่วปั้นหยา” มีการยื่น “ปีกนก” ที่กว้างมีการตั้ง “ปีกนก” ด้านหน้าของจั่วใดจั่วหนึ่งเพียงด้านเดียวยื่นลงมาคลุมบันไดทางขึ้นเรือนด้านหน้าและตั้งเสาแหล่หมารับหรือเรียกว่าระบบโครงสร้างแบบ “รอดร้อยเสา” ส่วนฝาเรือนเป็นฝาเรือนแบบซ้อนเกร็ด เรือนหลังนี้แบ่งพื้นที่การใช้สอยบ้านออกเป็น ส่วนชานที่อยู่ด้านหน้า ถัดขึ้นมาเป็นเตียง และถัดจากเตียงเข้ามาเป็นห้องนอน ซึ่งประกอบด้วยห้องนอนใหญ่และห้องนอนเล็ก ส่วนครัวไฟจะอยู่ด้านหลัง

4. ลักษณะเรือนลัวะ กรณีศึกษา บ้านเลขที่ 6 หมู่ 2 บ้านมิดหลวง ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เรือนหลังนี้แบ่งพื้นที่ใช้สอยบนเรือนออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนชานแดด ชานร่ม และส่วนนอนซึ่งในพื้นที่ส่วนนอนที่เป็นของพ่อ แม่ ลูกนั้น กลางเรือนจะเป็นเตาไฟตั้งอยู่ตรงกลางเรือนระหว่างที่นอนของพ่อแม่และลูกสาว เพื่อใช้เป็นที่พักอาหาร เรือนกาแลของชาวลัวะจะมีสัญลักษณ์ที่เห็นเด่นชัดคือ กาแลหรือไม้แกะสลักเหนือยอดจั่วที่สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล นอกจากนี้ยังมี “ห้ายนต์” ซึ่งเป็นไม้แกะสลักที่สวยงาม อยู่เหนือประตูห้องนอนเพื่อเป็นเครื่องรางสำหรับบ้านหลังนั้นๆ

5. ลักษณะเรือนกะเหรี่ยง กรณีศึกษา บ้านเลขที่ 13 ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเรือนเครื่องผูก เสาเป็นไม้เนื้อแข็ง การประกอบตัวบ้านใช้วิธีการผูกมัดด้วยหวายและดอไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยหญ้าคา เรือนหลังนี้เป็นเรือนใต้ถุนสูงโดยชั้นเป็นเป็นชานแดดสำหรับตากผ้า หรือตากอาหาร ชานร่มเป็นที่พักผ่อน ทำงาน และนอน ชาวกะเหรี่ยงประกอบอาหารบนเรือนบริเวณเตาไฟกลางห้องนอน ซึ่งผ่านประตูห้องนอนเข้าไปจะพบกระเบเตาไฟอยู่ตรงกลาง

ภาพที่ 1 เรือนไทยวน
ที่มา : ชาวลิต สัยเจริญ (2549: 122)

ภาพที่ 2 เรือนไทลื้อ ที่ตั้ง สำนักศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ที่มา: จากการสำรวจ

แนวคิดการจัดองค์ประกอบของเว็บไซต์

จากแนวคิดของ Borasky (1997); Smith (2004); สรรวิษฐ์ ห่อไพศาล (2544) และ สมาน ลอยฟ้า (2544) สามารถสรุปแนวคิดการประเมินเว็บไซต์ ได้ดังนี้

- จุดมุ่งหมายและกลุ่มผู้ใช้ ประเด็นพิจารณาได้แก่ วัตถุประสงค์ของเว็บไซต์นั้นคืออะไร มีความชัดเจนหรือไม่
- ขอบเขต ประเด็นการพิจารณา ได้แก่ ความกว้าง หมายถึง ครอบคลุมเนื้อหาอะไรบ้าง จุดเน้นของการนำเสนอสารสนเทศคืออะไร ขอบเขตของเนื้อหาเน้นเฉพาะเนื้อหาของเรื่องนั้นหรือรวมถึงเนื้อหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ความลุ่มลึก หมายถึง เนื้อหาที่มีความลุ่มลึกเพียงใด ระดับของรายละเอียดของเนื้อหาที่นำเสนอเป็นอย่างไร
- เนื้อหา องค์ประกอบสำคัญคือ ความถูกต้อง ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ สารสนเทศมีความถูกต้องเพียงใดหรือมีข้อผิดพลาดหรือไม่ จุดมุ่งหมายของการเขียนเอกสารนั้นคืออะไร ระบุแหล่งสารสนเทศไว้หรือไม่
- กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ มีจุดสนใจหรือไม่ สิ่งที่น่าสนใจเป็นภาพล้นๆ หรือมีความสมดุลระหว่างข้อความและภาพหรือไม่
- ความสามารถในการทำงาน ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ ด้านความสะดวกในการใช้งาน เช่น สามารถใช้งานง่ายและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
- ความเหมาะสมในการเข้าถึง ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงเว็บไซต์ ความเร็วในการเข้าถึงเว็บไซต์เป็นอย่างไร
- การวิเคราะห์เว็บไซต์โดยผู้อื่น ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ มีผู้วิจารณ์และพูดถึงเว็บไซต์นั้นอย่างไร
- ราคา เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินน้อยกว่าองค์ประกอบอื่นๆ เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตให้บริการแก่ผู้ใช้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้สารสนเทศ

ลักษณะภาพรวมของเว็บไซต์

ลักษณะภาพรวมของเว็บไซต์การระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่น ประกอบไปด้วย 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ ความเป็นมาของเว็บไซต์ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ซึ่งนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลทั่วไปและภาพถ่าย รวมไปถึงข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลเกี่ยวกับอาคารพื้นถิ่น 6 ประเภท ได้แก่ ไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน ไทลัว เรือนกระเหรี่ยง เรือนม้ง เป็นต้น

ภาพที่ 3 หน้าแรกของเว็บไซต์

ที่มา: http://arcweb.arc.cmu.ac.th/cm_vernacular_house/index.html

ภาพที่ 4-6 ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจภาคสนามที่นำเสนอบนเว็บไซต์

ที่มา: http://arcweb.arc.cmu.ac.th/cm_vernacular_house/index.html

วิธีการศึกษา

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจเรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอแมริม เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์และใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างแบบประเมิน ออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้เข้าใช้งานเว็บไซต์ http://arcweb.arc.cmu.ac.th/cm_vernacular_house/ จำนวน 150 คน เพื่อตอบแบบประเมินและเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ ในหลายๆ ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 74.00 กลุ่มข้อมูลมีอายุระหว่าง 21-30 ปี, 31-40 ปี, อายุต่ำกว่า 21 ปี และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.33, 28.67, 15.33 และ 11.33 ตามลำดับ วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ร้อยละ 45.33 อยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 22.00 ปริญญาตรี ร้อยละ 19.33 กลุ่มข้อมูลมีอาชีพสถาปนิก ร้อยละ 39.33 นิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 30.00 อาจารย์หรือนักวิชาการทางสถาปัตยกรรม ร้อยละ 17.33 และอื่น ๆ ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ เกี่ยวกับประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ประสบการณ์มากกว่า 4 ปี ร้อยละ 84.00 1-2 ปี และ 3-4 ปี เท่ากันที่ร้อยละ 8.00

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์

การวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ถูกพัฒนาขึ้น จากปัจจัยประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ขอบเขตเนื้อหา กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ความสามารถในการทำงาน ความเหมาะสมในการเข้าถึง การพูดถึงเว็บไซต์ และค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับแหล่งสารสนเทศหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และเมื่อจำแนกออกเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในระดับมากกับจุดมุ่งหมาย (ค่าเฉลี่ย = 4.14) รองลงมาคือ ความเหมาะสมในการเข้าถึง (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เนื้อหา (ค่าเฉลี่ย = 4.13) กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม (ค่าเฉลี่ย = 4.04) ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับแหล่งสารสนเทศหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก (ค่าเฉลี่ย = 4.01) ขอบเขต (ค่าเฉลี่ย = 3.98) และการพูดถึงเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อความสามารถในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.23) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1: แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation,S.D) และความคิดเห็นต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศ

ความเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความคิดเห็น
1. จุดมุ่งหมาย	4.40	0.46	มาก
2. ขอบเขต	3.98	0.53	มาก
3. เนื้อหา	4.13	0.46	มาก
4. กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม	4.04	0.71	มาก
5. ความสามารถในการทำงาน	3.23	0.29	ปานกลาง
6. ความเหมาะสมในการเข้าถึง	4.14	0.52	มาก
7. การพูดถึงเว็บไซต์	3.83	1.05	มาก
8. ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก	4.01	0.84	มาก
ภาพรวม	3.80	0.26	มาก

ค่าเฉลี่ย : 4.50-5.00เท่ากับมากที่สุด 3.50-4.49 เท่ากับมาก 2.50-3.49 เท่ากับปานกลาง 1.50-2.49 เท่ากับน้อย 1.00-1.49 เท่ากับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามกลุ่มอายุที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($F = 3.76$, Sig. = 0.706) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อความพบว่า ด้านการทำงานเชิงโต้ตอบมีนัยสำคัญแตกต่างกันทางสถิติ ($F = 4.36$, Sig. = 0.034) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างมากสำหรับการเลือกเมนูเชื่อมโยงไปยังส่วนต่างๆ ภายในเว็บไซต์ แต่ผู้ที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป ไม่ค่อยพอใจ ซึ่งอาจสืบเนื่องจากการใช้งานยาก หรือความไม่ถนัดในการใช้งานคอมพิวเตอร์

ความคิดเห็นแยกตามกลุ่มวุฒิการศึกษาภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และจำแนกรายข้อความพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหา มีความลุ่มลึก มีรายละเอียดเชิงลึกของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($F = 3.47$, Sig. = 0.01) และพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เกี่ยวข้องกับด้านขอบเขตมีมากกว่ากลุ่มวุฒิการศึกษาอื่นๆ

ความคิดเห็นแยกตามกลุ่มอาชีพภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และจำแนกรายข้อความพบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีต่อเว็บไซต์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตหรือนักศึกษาต่อเว็บไซต์ ด้านจุดมุ่งหมายมีมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักวิชาการ ด้านเนื้อหา มีมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ สถาปนิกมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านขอบเขต ความสามารถในการทำงาน ความเหมาะสมในการเข้าถึง และค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับแหล่งสารสนเทศหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ

ความคิดเห็นแยกตามกลุ่มประสบการณ์การใช้อินเตอร์เน็ตภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และจำแนกรายข้อความพบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีต่อเว็บไซต์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ที่มีประสบการณ์ 1-2 ปี ต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านกราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ความเหมาะสมในการเข้าถึง และการพูดถึงเว็บไซต์มากกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่นๆ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ที่มีประสบการณ์ 3-4 ปี ด้านจุดมุ่งหมาย ขอบเขต และเนื้อหามากกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 4 ปี ด้านความสามารถในการทำงาน และค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

สรุปว่าความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยความคิดเห็นที่มีต่อจุดมุ่งหมายของเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศอยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ ความเหมาะสมในการเข้าถึง เนื้อหา กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับแหล่งสารสนเทศหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก ขอบเขต และการพูดถึงเว็บไซต์ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อความสามารถในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกออกเป็นรายข้อความพบว่า

- จุดมุ่งหมายของเว็บไซต์ชัดเจนสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และสารสนเทศที่นำเสนอสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ขอบเขตเหมาะสมกับการรับรู้ เนื้อหาเพียงพอที่จะทำให้ทราบถึงสถาปัตยกรรมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และเนื้อหาที่มีความลุ่มลึก มีรายละเอียดเชิงลึก

- การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับต่อเนื่องดีมาก ความถูกต้องของเนื้อหา ความน่าเชื่อถือของข้อมูล คุณภาพในการเขียน เช่น ข้อมูลอ้างอิง การสะกดคำถูกต้อง การเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังส่วนอื่นๆ และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมมาก
- กราฟิกที่นำเสนอมีส่วนช่วยให้เนื้อหาดีขึ้น ความเหมาะสมในการใช้สัญลักษณ์ (โลโก้) ต่างๆ เป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการนำเสนอเนื้อหา และตัวอักษรอ่านง่าย รูปภาพที่นำเสนอมีความคมชัด รูปภาพที่ใช้ประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา ขนาดของตัวอักษร และสีของตัวอักษรมีความเหมาะสม
- ประสิทธิภาพความสามารถในการเรียกดูข้อมูลดีมาก ส่วนด้านการทำงานเชิงโต้ตอบ ด้านความสะดวกในการใช้งานอยู่ระดับดี
- ความสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ได้ง่าย และความเร็วในการแสดงผลหน้าจออยู่ในระดับดีมาก
- การพูดถึงเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศอยู่ในระดับดีมาก การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

ประโยชน์จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

- เกิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการความรู้เรือนพื้นถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเรือนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- การจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจและการใช้งานได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำค่าประเมินที่ได้ไปหาแนวทางในการปรับปรุงการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ
- สามารถนำแนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้กับจังหวัดอื่นๆ หรือเพิ่มเติมฐานข้อมูลลงไปในเว็บไซต์นี้ให้เป็นฐานข้อมูลช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวไทยต่อไป
- ข้อมูลเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผู้ใช้งานเว็บไซต์ที่ได้ตอบคำถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ส่วนใหญ่เป็นสถาปนิก และมีช่วงประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 4 ปี ขึ้นไป

ภาพรวมของความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศอยู่ในระดับดีมาก โดยความคิดเห็นที่มีต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในระดับดีมากกับจุดมุ่งหมาย รองลงมาคือ ความเหมาะสมในการเข้าถึง เนื้อหา กราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับแหล่งสารสนเทศหรือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก ขอบเขต และการพูดถึงเว็บไซต์ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อความสามารถในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ถ้าจำแนกตามเพศจะมีความเห็นที่แตกต่างกันในการใช้สัญลักษณ์ (โลโก้) ต่างๆ เป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการนำเสนอเนื้อหา แต่ถ้าจำแนกตามอายุจะมีความพึงพอใจที่แตกต่างกันต่อการทำงานเชิงโต้ตอบ โดยเฉพาะเมนูเชื่อมโยงไปยังส่วนต่างๆ ภายในเว็บไซต์ ส่วนระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านเนื้อหาที่มีความลุ่มลึก และรายละเอียดเชิงลึกของเว็บไซต์ และกลุ่มที่มีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต 1-2 ปี ให้ความสำคัญต่อเว็บไซต์ที่ได้ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศในด้านกราฟิกและการออกแบบด้านสื่อประสม ความเหมาะสมในการเข้าถึง และการพูดถึงเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอื่นๆ เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวไทยดังนี้

- หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในการอนุรักษ์เรือนพื้นถิ่น และควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงซ่อมแซมตัวเรือน และการดำเนินงานต่อพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักและร่วมกันอนุรักษ์เรือนพื้นถิ่น

- หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยในเรือนพื้นถิ่นได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดทำเป็นที่พักเชิงท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่นต่อไป
- หน่วยงานของรัฐควรจัดสรรงบประมาณบางส่วน เพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้กับชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เชาวลิต สัยเจริญ. 2549. ภูมิปัญญาในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทที่อยู่อาศัยของเชียงใหม่และหลวงพระบาง. เชียงใหม่ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิวัฒน์ เตมียพันธ์. 2530. “แนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” สถาปัตยกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เมฆาเพรส.

ธำมภ์ วรณกุล, เชาวลิต สัยเจริญ และ ศิวรรจน์ จารุกิตติธนาธร 2553. โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้เรือนพื้นถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น. รายงานวิจัย: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมาน ลอยฟ้า. 2544. โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์สำหรับห้องสมุด : แหล่งจำหน่ายจัดหา. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สรรรีชีต ห่อไพศาล. 2544. การประเมินเว็บไซต์. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์. 2539. เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรศิริ ปาณินท์. 2548. ไทยๆ เส้นสายลายจุด สถาปัตยกรรมชนชาติไท ไทเขิน ไทดำ ไทใหญ่. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

Fang, D.P., Xie, F., Huang, X. Y., and Li, H. (2004). “Factor analysis-based studies on construction workplace safety management in China”. *International Journal of Project Management*, 22(1), 43 – 49.

Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., and Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey : Prentice-Hall, Upper Saddle River, NJ, USA.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ญาณินทร์ รักษ์วงศ์วาน. (ระบบออนไลน์). 2550. (29 กันยายน 2550) สถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น : การดำรงอยู่และการสืบทอด. แหล่งที่มา <http://202.28.18.232 /dcms/browse.php?option=สถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น1>.

Borasky. (online). 1997. (16 June 2010) *Vernacular House in South East Asia*. source <http://borasky-research.net/>.